

наукові розвідки, розміщені в мережі, як-от монографії Ю. Завадського «Типологія й поетика мережевої літератури і сучасне західне літературознавство» та С. Підпригори «Українська експериментальна проза ХХ – початку ХХІ століть: "неможлива" література», статтю Я. Голобородька «Інсталяція жанру: роман-puzzle Іздріка». Також здобувачі мають змогу переглянути на платформі «KSU-online» відеопоезії, що посіли призові місця на міжнародних і всеукраїнських конкурсах, перейти за покликаннями на YouTube-канал Степана Процюка, сторінку О.Ірванця у мережі «Фейсбук» та ін. Для поточного і підсумкового контролю на курсі розміщено систему тестових завдань.

Отже, вивчення мережевої літератури є важливою складовою підготовки сучасного фахівця-філолога. Переваги змішаного навчання дозволяють ефективно використовувати цифрові технології на лекційних і практичних заняттях з дисципліни та досягати поставлених завдань.

#### **Список використаних джерел:**

1. Завадський Ю. Віртуальна література. Нарис типології і поетики: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 130 с.

### **ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ**

*Анна Бурова,  
здобувачка філологічного факультету  
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,  
Email: [anna85burova@outlook.com](mailto:anna85burova@outlook.com)*

У сучасному світі технології розвиваються з неймовірною швидкістю, і штучний інтелект (далі – ШІ) стає невід’ємною частиною життя. Використання ШІ в освіті, зокрема на уроках літератури, відкриває нові горизонти для вчителів та учнів, надаючи їм інноваційні інструменти для навчання та розвитку.

Проблема використання штучного інтелекту у педагогічній діяльності та на уроках літератури зокрема полягає в правильному застосуванні технологій для розширення можливостей у навчанні. Сучасна освіта має відповідати потребам та реаліям сьогодення, спираючись на досвід минулого. Так, досліджуючи вплив ШІ на педагогічну сферу, група науковців зазначає: «ШІ може допомогти подолати розрив між традиційним навчанням та сучасними освітніми технологіями, пропонуючи нові способи інтерпретації та аналізу людської культури» [1].

Аналізуючи можливості використання штучного інтелекту (ШІ) на уроках літератури в школі, прагнемо виявити переваги та виклики, пов’язані із впровадженням ШІ в освітній процес. Адже зараз ця тема активно обговорюється, як у наукових колах, так і серед учителів-практиків; методисти

працюють над розробкою рекомендацій для вчителів щодо ефективного користування такими технологіями.

Розглядаючи проблеми цифровізації освіти, сучасні дослідники О.Буйницька, Л.Варченко-Троценко, Б.Грицеляк відзначають доцільність застосування штучного інтелекту для швидкого реагування на різні запити, отримані онлайн, урізноманітнення унаочнення навчального матеріалу, запровадження електронного навчання з використанням адаптивних технологій.

Науковці О.Кабацька, В.Ковальчук, Л.Митнік вважають, що використання ШІ може допомогти учням виконувати звичайні завдання в навчальному процесі, прискорити пошук та самостійно розібратися в деяких питаннях. Також дослідники звертають увагу й на серйозні проблеми, пов'язані з використанням штучного інтелекту в освіті. Справді, ШІ можна застосовувати в освітньому процесі як помічника вчителя для створення персоналізованого навчального середовища та забезпечення зворотного зв'язку з учнями.

У роботі вчителя української/зарубіжної літератури, штучний інтелект стає все більш потужним інструментом, який може значно урізноманітнити та осучаснити процес навчання. Його можливості можна використовувати на уроках для покращення розуміння літератури, а саме: **аналіз текстів** (ШІ може допомогти здобувачам освіти глибше зрозуміти текст, надаючи їм інформацію про контекст, символи, мотиви та різні літературні прийоми); **порівняння текстів** (ШІ може допомогти учням порівняти та протиставити різні тексти, знаходячи спільні та відмінні риси); **створення персонажів** (ШІ допоможе учням згенерувати власних героїв, використовуючи їхні описи, діалоги та історії); **інсценування творів** (ШІ може використовуватися для створення віртуальних декорацій та костюмів для інсценування творів з літератури).

Проілюструємо використання можливостей штучного інтелекту під час роботи над п'єсою М. Старицького «За двома зайцями». Більшість методистів схиляються до думки, що драматичні твори найскладніше сприймаються учнями, тому вчителю часто важко передавати ініціативу учням у роботі над змістом твору та над теоретичними поняттями. Відповідно до вимог програм (Модельна програма для 9 класу авторства Т.Яценко та ін.) учні мають визначати риси класицизму у творі, моральну й національну підоснову конфлікту, засоби гумору й сатири. Крім найпростіших питань, відповіді на які можна знайти в підручнику, штучний інтелект може допомогти в аналізі тексту з пошуком у репліках героїв засобів сатири, наприклад за таким запитом: «Знайди в комедії «За двома зайцями» приклади реплік Проні Прокопівни, які є сатирою». Відповідь згенеровано в ШІ **Gemini**: Проня Прокопівна в комедії використовує сатиру й сарказм, щоб вказати на лицемірство, жадібність та інші людські недоліки, підкреслюючи, що іноді в суспільстві важливі не чесність і мораль, а матеріальні вигоди. Ось декілька прикладів її сатиричних реплік:

*«Ми ж не будемо, як той наречений, брехати, що ми багаті, а потім, як почне бідувати, то й отримаємо всіляку допомогу!»*

Це репліка Проні, яка саркастично коментує вигоди, що можна отримати, збрехавши про своє багатство, і висміює безпринципність у стосунках.

«Ой, боюсь, щоб він не продешевив, а то йому скажуть: "Куди ти, дурню, йдеши, а не в того лиха шукаєш!"»

Ця фраза сатирично зображує людську схильність до маніпуляцій і хитрощів, коли Проня намагається навчити інших, як не потрапити в дурні ситуації через невміння чи необережність.

«А я тут при чому? Я що, золота, щоб такою була? Я ж просто баба!»  
У цій репліці Проня висміює стереотипи про жінок і їхню роль у суспільстві, де багато хто оцінює жінок тільки через їх зовнішність і вигоду для чоловіків.

Ці цитати можна обговорити з класом без пояснень, з'ясовуючи, що ж висміюється у фразі і чому це можна визначити саме як сатиру.

Усі навчальні програми заохочують учителів порівнювати художні тексти, переклади, екранізації, твори подібні за сюжетом чи проблематикою. Можна дати найрізноманітніші завдання для Чату GPT у цьому спрямуванні. Наприклад: знайди епізоди в тексті п'єси та її екранізації (режисер В. Іванов), інсценізації (режисер Б. Струтинський), які б показували різницю між авторським текстом та інтерпретаціями. Порівняй погляди на заміжжя Галі та Проні Прокопівни. Використовуючи текст, з'ясуй який епізод відповідає зображеному у пам'ятнику на Андріївському узвозі. У яких сучасних п'єсах можна знайти подібні мотиви, скопійовані образи, порушені проблеми тощо.



З метою унаочнення уроку та розвитку творчої уяви, також відходу від стереотипів (у більшості в пам'яті лише образи героїв з однойменного фільму) можна генерувати образи за допомогою ШІ Copilot. Ось приклад запиту: «Згенеруй комічний образ Проні Прокопівни, створений у стилі XIX століття з акцентом на її самолюбство й драматичність».

Штучний інтелект може використовуватися як засіб для підвищення мотивації та зацікавленості в учнів через *ігрові завдання*, а саме: *ігрові взаємодії* (створення завдань, які роблять процес навчання більш цікавим та інтерактивним); *персоналізоване навчання* (адаптація завдань та вправ до потреб та рівня знань кожного учня); *інтерактивні візуалізації*, які допомагають здобувачам освіти краще розуміти складні теми. Також ШІ допоможе вчителю швидше підготуватися до уроків, урізноманітвивши їх цікавими завданнями: підібрати ідеї для роботи в групах, створити завдання за обраною темою в Kahoot, дібрати допоміжну літературу за темою, розробити пам'ятки, порівняльні таблиці тощо.

Як підсумок можна зазначити, що використання ШІ на уроках літератури допомагає створити ефективне й доступне середовище для навчання, зробивши його більш персоналізованим та цікавим. Варто зазначити, що ШІ не є заміною вчителя, а є його доповненням. «Він виконує роль помічника педагога, упорядковуючи інформацію та надаючи швидкі відповіді на широкий вибір передбачуваних запитань» [2, 235]. Сучасні цифрові технології унаочнюють та

урізноманітнюють заняття, сприяють більш глибокому розумінню навчальної дисципліни.

#### Список використаних джерел:

1. Гуралюк А. Штучний інтелект як інноваційна інформаційна технологія у педагогічних дослідженнях [Електронний ресурс] / А. Гуралюк. URL : <http://surl.li/wxixrn>
2. Лапушкіна Н. Використання сучасних технологій та ШІ у викладанні гуманітарних дисциплін (на прикладі фольклору). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 78. Том 2. С.232-236.
3. Загрибельна Н. Використання штучного інтелекту на уроках української мови та літератури [Електронний ресурс] Н.Загрибельна. URL : <http://surl.li/bhfceg>

## ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЛЕКТОРА-ФІЛОЛОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Ірина Глуховцева,  
кандидат філологічних наук,  
доцент кафедри педагогіки, української філології та журналістики,  
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля  
E-mail: [IrynaYaroslavna@gmail.com](mailto:IrynaYaroslavna@gmail.com)*

Сучасна освіта вимагає від викладачів не лише глибоких знань освітнього компонента, запропонованого студентам, але й розвиненого емоційного інтелекту (ЕІ), який сприяє ефективній комунікації зі здобувачами освіти, створенню комфортного навчального середовища та мотивації до вивчення дисципліни. При викладанні української мови у вищій школі емоційний інтелект є одним із ключових чинників, що визначає успішність навчального процесу. Емоційний інтелект стає ґрунтом для низки компетентностей, необхідних і викладачеві, і студентові. Це передусім здатність розпізнавати, розуміти, виражати й регулювати власні емоції, а також ефективно взаємодіяти з емоціями інших. Термін *емоція* позначає «суб'єктивний стан людини у формі безпосередніх переживань; переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя; душевне переживання, почуття людини» [1, с. 349]. Людина, здатна керувати своїми емоціями, може ефективніше спрямувати емоції слухачів у потрібне русло.

Концепція ЕІ стала особливо популярною після виходу в світ книги американського психолога і письменника Деніела Гоулмана, «Емоційний інтелект» (Харків, 2020), у якій він визначає цей термін як здатність людини розуміти власні емоції, керувати ними, а також ефективно взаємодіяти з іншими, використовуючи розуміння емоцій. У своїй книзі автор виділив п'ять основних складових ЕІ. На перше місце учений ставить *самоусвідомлення*,